

ภาคผนวก

สรุปประเด็นการสัมมนา

โครงการสัมมนาวิชาการ เรื่อง วิเคราะห์การจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่

1. ปัจจุบันการจ่ายเงินรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน สมควรหรือไม่ เพราะเหตุใด

1.1 กรณีสมควรให้มีการจ่ายเงินรางวัล

หน่วยงานซึ่งได้รับเงินรางวัลมีความเห็นเป็นส่วนใหญ่ว่าน่าจะยังคงระบบนี้ต่อไป เพื่อ

(1) เสริมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่วนราชการให้มีความกระตือรือร้นในการจับกุมผู้กระทำความผิด แทนที่จะเรียกรับเงินที่ผิดกฎหมาย

(2) ส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) ชดเชยค่าตอบแทนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีรายได้น้อย

(4) สร้างแรงจูงใจแก่เจ้าหน้าที่มิให้ทุจริตจากการรับเงินสินบนหรือประโยชน์ตอบแทนอื่นที่มีขอบ หรือสร้างความกระตือรือร้นในการจับกุมและแทนที่จะไปเรียกรับเงินที่ผิดกฎหมายเพราะมีเงินรางวัลที่ใกล้เคียงกัน และมีศักดิ์ศรีมากกว่าเพราะถูกกฎหมายไม่ต้องเสี่ยงต่อการกระทำความผิด

(5) ตอบแทนภาระงานที่มีลักษณะพิเศษ เช่น งานที่มีความเสี่ยงอันตราย

1.2 กรณีไม่สมควรให้มีการจ่ายเงินรางวัล

(1) เป็นการขัดกันของผลประโยชน์ที่ว่าข้าราชการรับเงินเดือนแล้วยังได้รับเงินรางวัล ซึ่งจะทำให้พฤติกรรมในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการเปลี่ยนแปลงไป

(2) การจ่ายเงินรางวัลจากการบังคับใช้กฎหมายบางฉบับก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐที่บังคับใช้กฎหมายด้วยกัน สมควรพิจารณาระบบการกำหนดค่าตอบแทนที่มีอยู่ในระบบราชการมาใช้แทน เช่น การกำหนดให้ตำแหน่งเจ้าหน้าที่ซึ่งบังคับใช้กฎหมายได้รับเงินพิเศษ

2. ระบบการจ่ายเงินสินบนและรางวัลในปัจจุบัน มีข้อดี ข้อเสีย และมีผลต่อการปฏิบัติงานอย่างไรบ้าง

2.1 ข้อดี

(1) ถ้าใช้ในลักษณะของการเป็นแรงจูงใจส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่หรือพนักงานของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่เสี่ยงภัยหรือปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยากลำบาก ให้มีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ก็จะทำให้การปฏิบัติงานนั้นประสบผลสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น

(2) มีส่วนช่วยทำให้การทุจริตประพตมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อยลง

2.2 ข้อเสีย

(1) เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในระหว่างเจ้าหน้าที่ด้วยกัน และเกิดการได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐแต่ละหน่วยงาน ที่ไม่มีกฎหมายให้มีการจ่ายเงินรางวัล

(2) การจ่ายเงินสินบนรางวัลโดยหักรายจ่ายที่จ่ายจากเงินสินบนรางวัล ทำให้รัฐขาดรายได้ที่ควรจะได้ส่วนหนึ่ง

(3) มีการใช้ดุลพินิจของผู้มีอำนาจสั่งจ่ายมากเกินไปและไม่มีการเปิดเผยข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้

(4) การจ่ายเงินรางวัลโดยขาดระบบการตรวจสอบที่ดีย่อมเป็นช่องทางการทุจริตและเป็นช่องโหว่ของการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินในภาครัฐ

2.3 ผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยรวม

เจ้าหน้าที่มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

2.4 ผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเอง และบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(1) อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกัน เช่น หน่วยงานส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจจับกุมตัวผู้กระทำความผิด และไม่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนผู้กระทำความผิด บางหน่วยงานจึงต้องพึ่งการจับกุมจากตำรวจซึ่งเป็นเจ้าพนักงาน เพราะฉะนั้นตำรวจจึงอ้างได้ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกกฎหมาย และมีส่วนในการได้รับเงินรางวัลหรือเงินสินบน

(2) การใช้ดุลพินิจของผู้บังคับบัญชาเป็นช่องทางให้มีการเบียดบังผู้ปฏิบัติ ทำให้มีความลักลั่นในการได้รับเงินรางวัลหรือเงินสินบน

2.5 ผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

การกำหนดเป้าหมายในการจับกุมหรือกำหนดโควตาการแบ่งเงินรางวัลหรือเงินสินบน ส่งผลให้พฤติกรรมในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่เบี่ยงเบนไปจากเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือสิ่งที่สังคมคาดหวัง และเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายเอง ซึ่งการบังคับใช้กฎหมายลักษณะดังกล่าวย่อมกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

3. ระบบการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล มีปัญหาการทุจริตและประพฤตินิชอบในหน่วยงานหรือไม่ และสมควรมีการปรับปรุงแก้ไขปัญหายังไร

- (1) เงินสินบนรางวัลอาจทำให้เกิดการทุจริตเพิ่มมากขึ้น เช่น การสร้างผู้นำจับหรือผู้ซื้อเพื่อให้ได้รับเงินรางวัลหรือเงินสินบน
- (2) การใช้ดุลพินิจของผู้มีอำนาจสั่งจ่าย ไม่มีระบบการตรวจสอบที่ชัดเจน
- (3) การให้เงินรางวัลหรือเงินสินบน เปิดช่องให้ใช้อำนาจในการจับกุมโดยไม่ชอบ เพราะยังให้รางวัลก็ยังจับมาก

4. สมควรปรับปรุงแก้ไขวิธีการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล หรือไม่

4.1 สมควรมีแนวปฏิบัติอย่างไร หรือควรจ่ายในกรณีใดบ้าง

- (1) ให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้สั่งจ่าย
- (2) ให้เงินรางวัลและสินบนเป็นเงินที่ต้องส่งเป็นรายได้แผ่นดิน จากนั้นจึงจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานซึ่งสมควรได้รับเป็นพิเศษจากการปฏิบัติหน้าที่ โดยพิจารณาจากภารกิจของหน่วยงาน
- (3) ปรับปรุงแก้ไขระเบียบของกรมบัญชีกลางเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินให้เหมาะสมโดยจ่ายให้กับบุคคลที่สมควรจะได้รับเงินรางวัล และไม่จ่ายให้กับบุคคลที่ไม่ควรได้รับเงินรางวัล โดยเฉพาะผู้บังคับบัญชาระดับสูงซึ่งมีอำนาจสั่งจ่าย
- (4) ภารกิจบางอย่างของสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรจะโอนให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบตามกฎหมายโดยตรง เช่น งานของกรมการขนส่งทางบกเกี่ยวกับการทะเบียนรถยนต์ ซึ่งจะทำให้หน่วยงานนั้นได้รับเงินรางวัลหรือเงินสินบน

4.2 สมควรกำหนดให้มีมาตรฐานหรือไม่ ในเรื่องใดบ้าง เช่น หลักเกณฑ์และวิธีการ จ่าย ระบบประเมินความคุ้มค่า ระบบการตรวจสอบ

(1) แต่ละหน่วยงานมีระบบการตรวจสอบควบคุมการจ่ายเงิน โดยมีกระบวนการ
จ่ายที่ชัดเจนและโปร่งใส ตามกรอบที่กฎหมายกำหนด

(2) ใช้หลักธรรมาภิบาลที่ต้องให้มีความเสมอภาค

(3) ไม่ให้ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจใช้ดุลพินิจในการจ่าย แต่ให้จ่ายตามหลักเกณฑ์
ที่กำหนด

(4) มีระบบการประเมินผลในแต่ละหน่วยงาน

(5) ให้เงินรางวัลหรือเงินสนับสนุนต้องเสียภาษีเพื่อเป็นรายได้ของรัฐ

5. หากมีการยกเลิกระบบเงินรางวัลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ สมควรมีระบบใดมาทดแทนหรือไม่

(1) ระบบอื่นมาทดแทนที่โปร่งใสมากกว่าและอาจจะดีกว่า อย่างเช่น ระบบฐานเงินเดือน
เพิ่มเงินเดือนให้เหมาะสมกับการกิจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

(2) ใช้ระบบกองทุน โดยมีคณะกรรมการบริหารกองทุนทำหน้าที่ดูแลการใช้จ่ายเงินของ
กองทุน

(3) สนับสนุนเครื่องมือเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและ
ทันต่อเทคโนโลยีในปัจจุบัน

สรุปรายงานผลการสัมภาษณ์

การจ่ายเงินสินบนแก่ประชาชนและเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติงาน จะมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือการส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ หรือเพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งถือเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมายและอยู่ในระบบ อีกทั้งเป็นแรงจูงใจแก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพบว่า มีการทุจริตแอบแฝงอยู่โดยทำให้ถูกต้องตามระเบียบและกฎหมาย ทำให้เกิดความไม่บริสุทธิ์ในการใช้ดุลพินิจปฏิบัติหน้าที่มีอคติที่มีอยู่มากมาย จึงมีความจำเป็นต้องสอบถาม ความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ดังนี้ กลุ่มกฎหมายเกี่ยวกับงานจราจรและขนส่งโดยสัมภาษณ์ พุทธคุณข้อมูลในเชิงลึกที่มีประสบการณ์จริง

การสัมภาษณ์ได้สอบถามจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการต่างๆ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยสัมภาษณ์ พุทธคุณข้อมูลในเชิงลึก สรุปได้ดังนี้

เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมาย กรมบัญชีกลาง : ได้สัมภาษณ์ถึงความเป็นมาของว่าเป็นมติคณะรัฐมนตรีในสมัยนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร เมื่อปี 2546 เพื่อตอบแทนให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีรายได้น้อยและเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน ประกอบกับการทำงานของตำรวจเป็นงานที่ยากลำบากและเสี่ยงอันตรายจึงควรตอบแทนให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยตาม พ.ร.บ. เงินคงคลัง พ.ศ. 2491 มาตรา 4 วรรคสอง ที่ให้อำนาจอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนดข้อบังคับอนุญาตให้ หัวหน้าส่วนราชการหักรายจ่ายจากเงินที่จะต้องส่งเข้าบัญชีเงินคงคลังบัญชีที่ 1 หรือส่งคลังจังหวัดหรือคลังอำเภอ ในกรณีนี้จึงได้มอบหมายให้ฝ่ายกฎหมาย กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ไปออกระเบียบและประกาศรองรับ จึงปรากฏเป็นประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การกำหนดประเภทและอัตราการหักเงินค่าปรับก่อนนำส่งคลัง ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 มีกฎหมาย 117 ฉบับ ประกาศกระทรวงการคลัง (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2547 มีกฎหมาย 8 ฉบับ และประกาศกระทรวงการคลัง (ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2548 มีกฎหมาย 7 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 132 ฉบับ แต่เนื่องจากปัจจุบันมีกฎหมายบางฉบับล้าสมัยไม่เหมาะสมแก่กาลปัจจุบัน ทางฝ่ายกฎหมายกำลังศึกษาเพื่อพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไข ประกาศกระทรวงการคลังให้ทันสมัยและเป็นปัจจุบันซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการ

การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ แบ่งออกได้เป็น 4 ส่วน ส่วนแรกเป็นอดีตเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับผิดชอบคดีวันคำในระดับผู้บริหาร ส่วนที่สองเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบปรับตาม พ.ร.บ.จราจร ส่วนที่สาม เจ้าหน้าที่การเงินเกี่ยวกับข้อมูลขอมีส่วนแบ่งเปอร์เซ็นต์จากค่าปรับตาม คำพิพากษาของศาล และส่วนที่สี่เป็นเจ้าหน้าที่การเงิน ที่ทำหน้าที่ด้านการตรวจสอบควบคุมงบประมาณ

1. พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 จะมีการแบ่งเงินสินบนและเงินรางวัลเป็นสัดส่วนดังต่อไปนี้

มาตรา 71 บัญญัติว่า “รถที่ใช้ในการขนส่งต้องมีสภาพมั่นคงแข็งแรง มี เครื่องอุปกรณ์ และส่วนควบถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง...” และ มาตรา 148 บัญญัติโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนว่า “ผู้ใดใช้รถโดยไม่ปฏิบัติตามมาตรา 71 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท” กฎหมายฉบับนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องวัน คำหรือเป็นที่รู้จักกันในนาม “ส่วยวันคำ” ที่กลายเป็นแหล่งผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในสังกัดกองบังคับการตำรวจจราจร กองบัญชาการตำรวจนครบาล อย่างมากมายมหาศาลกล่าวคือ นอกจากเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายฉบับนี้แล้ว ที่เป็นเด็กเส้นหรือเด็กนายที่ส่งมาดูแลผลประโยชน์ในส่วนนี้ ยังมีเงินรางวัลที่เหลืออีกส่วน หนึ่งเป็นเงินก้อนโตที่สร้างรายได้เป็นอย่างดีเป็นส่วนใหญ่แก่ผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบที่ถัดมาเป็นเงินบริหาร กลายเป็นรายได้หลักที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้บังคับบัญชา และผู้ที่เกี่ยวข้องเสมือนเป็นสมบัติผลัดกันชม สำหรับผู้มีอำนาจขององค์กรในการจัดส่งผู้ได้บังคับบัญชาไปดูแล เก็บเกี่ยวผลประโยชน์ทั้งใน-นอกหน้าที่ ขณะที่กฎหมายบางฉบับที่มีค่าปรับจำนวนไม่มากก็อาจจะถูกละเลยความสำคัญหรือไม่บังคับใช้ฯ กันอย่างเคร่งครัดทำให้กฎหมายนั้นขาดความศักดิ์สิทธิ์และไม่มีผลในทางปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้กับเจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติขาดความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

จากการสอบถามข้อมูลในทางลึกพบว่า รายได้จากยอดค่าปรับคดีวันคำเป็นรายได้ที่ ชอบด้วยกฎหมายและมีระเบียบของทางราชการรองรับอย่างถูกต้อง พบว่ามียอดการจับกุมประมาณ เดือนละ 2,000 กว่าราย คำนวณเฉลี่ยเป็นเงินค่าปรับได้จำนวนประมาณ 2,000,000 บาท (กรณีเปรียบเทียบปรับคดีวันคำ จะเปรียบเทียบในอัตรารายละ 1,000 บาท/ราย เว้นแต่กรณีพิเศษจะเสียค่าปรับในอัตรา 500 บาท จะไม่มีการว่ากล่าวตักเตือนเพราะมีกระทบต่อผลประโยชน์รายได้ ส่วนกลาง) นอกจากนี้มีการรักษาสัดส่วนการจับกุมให้เหมาะสมเพื่อป้องกันยอดจับกุมสูงเกินไปเป็นที่เดือนร้อนแก่ผู้ประกอบการที่จะเป็นสาเหตุให้มีการร้องเรียน เท่ากับเป็นการทรมานข้อหาตนเองหากมุ่งที่ทำการจับกุมมากเกินไป เงินรางวัลคดีวันคำไม่มียอดเพดาน ไม่มีเงินสินบนให้แก่

ผู้นำจับ เงินรางวัลจะมีการแบ่งตามสัดส่วนดังนี้ โดยเงินค่าปรับจะตกเป็นเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร กก. 5 บก.จร. บชน. คิดเป็นร้อยละ 60 (ผู้จับกุมจะได้รับเงินรางวัล 45% อีก 15% เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ) และที่เหลืออีก 40% ให้หัก 1% ในรายได้แผ่นดิน และหัก 99% ส่งกองทุนสืบสวนคดีอาญา) แต่ในส่วนเงินรางวัลนั้นจะนำมาหักแบ่งส่งเข้าเป็นเงินกองกลางให้ผู้บังคับบัญชาบริหารโดยมีสัดส่วนตามลำดับ ชั้นยศ มีการส่งถึงระดับ พลท. 6 แสนบาท/เดือน (ข้อมูลนี้เท่าที่ได้พูดคุยเป็นการอ้างว่าส่งๆ แต่ไม่ทราบว่าจะส่งให้ผู้บังคับบัญชาระดับ ตร. จริงหรือไม่ ...ไม่ทราบเพราะไม่มีใครกล้าตรวจสอบ) ระดับ ผบก.จร. เฉลี่ยประมาณเดือนละหนึ่งล้านบาท ระดับ ผกก. เดือนละ 8 แสนบาท/เดือน ระดับ รอง ผกก. เดือนละประมาณ 1 แสนบาท (หากมีชื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมตั้งด่านหากไม่มีชื่อก็จะได้ประมาณ 4 – 5 หมื่นบาท/เดือน) ระดับสารวัตร เดือนละ 3 แสน ระดับรองสารวัตรเดือนละ 7-8 หมื่นบาท/เดือน ระดับชั้นประทวน (ดต. ลงมา) เดือนละ 2-3 หมื่นบาท/เดือน(บางรายอาจสูงกว่านั้นขึ้นอยู่กับฝีมือของแต่ละนาย) การตั้งด่านจะตั้ง ณ จุดเส้นทางขากรุงเทพฯ แบ่งออกเป็น 2 ผลัด ผลัดละ 14 – 15 จุด จุดละ 1 ชุดปฏิบัติการ มีเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดละ 5 นาย ร่วมกับเจ้าหน้าที่เทศกิจและเจ้าหน้าที่กรมการขนส่งทางบก (โดยเจ้าหน้าที่เทศกิจและขนส่งฯ จะไม่มีรายได้จากเงินรางวัลในส่วนนี้) จุดตรวจวันค่าจัดวันละ 2 ผลัด (เช้า-บ่าย) แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้หากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย ซึ่งดูเหมือนจะเป็นเงินจำนวนที่สูงมากไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของการบังคับใช้กฎหมายเท่าไร นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างระบบอุปถัมภ์ในองค์กร โดยต้องเป็นเด็กที่นายไว้วางใจต้องทำยอดส่งนายเพื่อแบ่งรายได้ทั่วถึงกัน (เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งของการให้สัมภาษณ์โดยผู้ให้ข้อมูลไม่ประสงค์จะให้เปิดเผยนาม แต่ที่ได้ข้อมูลมานั้นก็ได้อาศัยความเป็นรุ่นพี่น้องที่ให้ความเคารพนับถือ จึงได้รับความอนุเคราะห์เพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการ มิได้มุ่งประสงค์ให้ข้อมูลไปในทางให้ร้ายแก่ผู้ใด)

2. พระราชบัญญัติจราจรทางบกฯ มาตรา 146 กำหนดให้หักเงินค่าปรับในอัตราร้อยละ 50 ให้แก่

กรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใดหรือในท้องถิ่นที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดที่เหลืออีก 50% แบ่งออกเป็น 47.5% เป็นส่วนแบ่งเงินรางวัลจราจร ที่เหลือ 2.5% แบ่งเป็น 1% ส่งเป็นรายได้แผ่นดิน และอีก 99% ตกเป็นของกองทุนสืบสวนสอบสวนคดีอาญา การแบ่งเงินรางวัลตาม พ.ร.บ. จราจรฯ กำหนดเพดานเงินรางวัล ไม่เกิน 10,000 บาท แม้จะมีการเบิกจ่ายเงินรางวัลตามระเบียบที่ราชการกำหนด แต่ก็พบช่องทางทุจริตการเบิกจ่ายเงินรางวัลจราจรในบางหน่วยโดยอาศัยช่องว่างของระเบียบหลุดรอดการตรวจสอบ โดยพบว่าสถานีตำรวจที่มียอดค่าปรับที่มีเงินเหลือจากการแบ่งให้กับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุม (คนละไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน) และอาสาจราจร (คนละ 2,000

บาทต่อเดือน) จะนำมาจ่ายให้กับผู้สนับสนุน ไม่เกินคนละ 10,000 บาทต่อเดือน¹ ตรงประเด็นนี้ จึงมีผู้บังคับบัญชาสถานีตำรวจบางสถานี (ส่วนมากจะมีเงินเหลือจากการหักเป็นเงินรางวัลให้กับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมแล้วมีเงินเหลือประมาณเจ็ดแสนถึงหนึ่งล้านบาทขึ้นไป) จะมีการระดมเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานอื่น เช่น ธุรการสายตรวจมาเพื่อยืมชื่อมาตั้งเบิกเงินรางวัลผู้สนับสนุน โดยมีการแบ่งเปอร์เซ็นต์ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้บังคับบัญชา จากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทราบว่า จะมีเบิกประมาณรายละ 7,000 - 8,000 บาท/เดือน แล้วนำมาส่งคืนให้กับผู้บังคับบัญชารายละ 1,000 บาท เพื่อเป็นการรวบรวมเงินไว้เป็นเงินกองกลางสำหรับใช้จ่ายของผู้บังคับบัญชา เมื่อรวบรวมจากยอดที่หักแล้วจะได้เงินหลายหมื่นบาทขึ้นอยู่กับจำนวนที่ยืมชื่อเบิก ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้มีหนังสือแจ้งเตือนไปยังสถานีตำรวจต่างๆ ที่ดำเนินการในลักษณะนี้แล้วแต่คาดว่า ยังคงมีอีกหลายสถานีที่ยังคงดำเนินการอยู่

นอกจากนี้ ยังมีการตั้งเป้ายอดการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละรายไปแทนที่ผลการจับกุมควรเกิดจากการตรวจพบการกระทำผิดอย่างแท้จริง จึงอาจมีผลกระทบต่อการใช้ดุลยพินิจในการบังคับใช้กฎหมาย หรืออาจมีจับกุมโดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์ รถแท็กซี่หรือรถรับจ้างต่างๆ มักจะถูกบังคับใช้กฎหมายอย่างแข็งกระด้าง ขาดความยืดหยุ่น หุยมหิมี ไม่สมเหตุสมผล ก่อความเดือนร้อนให้กับประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนโดยทั่วไป

3. ความผิดอื่น เช่น สำหรับกรณี เงินค่าปรับผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 และพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 กำหนดให้เงินค่าปรับเป็นเงินสินบน ในอัตราร้อยละ 50 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 50 จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกจะแบ่งในอัตรา ร้อยละ 80 เป็นเงินสินบน 1 ส่วน เงินรางวัล 2 ส่วน กองทุนค่าใช้จ่ายดำเนินงาน 1 ส่วน (กรณีที่ไม่ต้องจ่าย เงินสินบน ให้รวมจ่ายเป็นเงินรางวัลทั้ง 3 ส่วน) ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 20 จะส่งเข้าเป็นรายได้แผ่นดิน โดยเงินจำนวนนี้ 99% กองทุนสืบสวน ที่เหลืออีก 1% จะเป็นรายได้ของแผ่นดิน แต่การเบิกจ่ายเงินค่าปรับกลับมีปัญหาในทางธุรการระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ด้วยกันที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานที่ทำการเบิกจ่ายเงินรางวัลให้ ทำให้สถานีตำรวจบางสถานีมิได้ตั้งเบิกให้แก่สายลับผู้แจ้งความนำ จับเพื่อหวังเงินสินบนนำจับ และเงินรางวัลเพราะมีการเรียกเก็บค่าดำเนินการจากหน่วยงานธุรการที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายที่มีได้ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจับกุม ร้อยละ 20 จากจำนวนยอดค่าปรับ ทำให้บางสถานีไม่มีการเบิกจ่ายเงินจำนวนนี้เพราะส่วนหนึ่ง

¹ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ แบบ หรือวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงินรางวัลเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ควบคุมจราจร (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2547 ลงวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2547

ต้องนำเงินสดส่วนตัวสำรองจ่ายล่วงหน้าไปก่อน จึงเป็นภาระของหัวหน้าชุดจับกุมที่ต้องชวนขวายนหาเงินมาสำรองจ่ายไปก่อนแล้วค่อยหักกลับกันภายหลังจากที่ได้ทำเบิกเรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้ยังมองว่าหน่วยงานที่ขอมีเกี่ยวกับเงินค่าปรับนั้น “เข้าทำนองตะหนุเข้าปากหมา” จึงไม่เบิกเงินสินบนและเงินรางวัลจากเงินค่าปรับในส่วนนี้

4. กลุ่มกฎหมายศุลกากร ในการสัมภาษณ์ได้สอบถามข้อมูลจากนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านศุลกากร และเจ้าหน้าที่ศุลกากรกลับมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องของมุมมองเกี่ยวกับเงินสินบนและเงินรางวัล

4.1 เจ้าหน้าที่ศุลกากรเห็นว่า พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2497 กำหนดให้ความผิดตามมาตรา 27 กำหนดให้มีการหักจ่ายเงินที่ได้จากการเปรียบเทียบ เป็นเงินสินบนและรางวัลตามมาตรา 102 ตรี² โดยอธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนและรางวัลตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดเมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี ได้แก่ ความผิดดังต่อไปนี้

(1) ความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร หรือของต้องห้ามต้องจำกัดในการ นำเข้ามาในหรือส่งออกนอกราชอาณาจักร ให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนและรางวัลร้อยละ 55 จากเงินค่าขายของกลาง แต่กรณีที่มีผู้ได้รับของกลางหรือของกลางไม่อาจจำหน่ายได้ ให้หักจ่ายจากค่าปรับส่วนรายได้ที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30

(2) ความผิดฐานสำแดงเท็จ ให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนและรางวัลร้อยละ 55 จากเงินค่าปรับแต่ในรายได้ที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30

(3) กรณีที่มีการตรวจเก็บอากรขาดและเจ้าหน้าที่ผู้สำรวจเงินอากรตรวจพบเป็นผลให้ เรียกอากรเพิ่มเติมได้ ให้จ่ายรางวัลร้อยละ 10 ของเงินอากรที่กรมศุลกากรเรียกเก็บเพิ่มเติมได้

เหตุผลที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรเห็นว่าควรมีเงินสินบน และเงินรางวัลเพราะถือว่าภาษีศุลกากรที่ขาดหรือหลบเลี่ยงเปรียบเสมือนทรัพย์สินที่ตกน้ำไปแล้วๆ เจ้าหน้าที่ติดตามไปเอาคืนกลับมาได้จึงสมควรได้รับการตอบแทน ถือเป็นสิ่งจูงใจแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรในการปฏิบัติงานที่มีความขยันหมั่นเพียร วิริยะ อุตสาหะและเจ้าหน้าที่ที่ได้รับเงินรางวัลนั้นจะต้องมิใช่เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบรายการต่างๆ ในใบขนสินค้าเป็นการเฉพาะเจาะจง เช่น เจ้าหน้าที่กองพิธีการศุลกากรซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบพิธีกรจึงไม่มีสิทธิได้รับเงินรางวัล

² มาตรา 102 ตรี แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2497 มาตรา 9

4.2 ฝ่ายนายความที่ทำงาน เกี่ยวข้องกับกฎหมายศุลกากรให้ความเห็นว่าเงินสินบนและเงินรางวัลควรพิจารณายกเลิกหรือปรับปรุง เนื่องจากเป็นการตรวจสอบเอกสารย้อนหลังมาเป็นเวลานาน โดยกฎหมายกำหนดให้ตรวจสอบย้อนหลังไปมีกำหนด 10 ปี นับจากวันที่นำเข้าหรือส่งออก รวมทั้งมีการเรียกเก็บค่าปรับฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรส่วนมากจะเป็นเรื่องความผิดพลาดทางเอกสารซึ่งเป็นข้อผิดพลาดเพียงเล็กน้อย หรือเกิดขึ้นโดยไม่ได้ตั้งใจ การต่อสู้คดีก็ยุ่งยากเป็นภาระแก่ผู้ประกอบการเพราะต้องมีการพิสูจน์ความถูกต้องในการนำเข้าและการเสียภาษี ซึ่งส่วนมากก็ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ศุลกากรหรือชิปปิ้ง แต่เมื่อเกิดปัญหาความรับผิดชอบตกอยู่กับผู้ประกอบการโดยมีอาจปฏิเสธได้หากยอมให้เปรียบเทียบปรับ หรือทำความตกลงก็จะต้องมีการจ่ายเงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ และรางวัลนำจับแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง แม้เป็นเจ้าหน้าที่ๆ เกี่ยวข้องก็มีสิทธิรับเงินสินบนนำจับได้ ถ้ามิได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจับกุม เจ้าหน้าที่จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเงินสินบนและเงินรางวัลนำจับและในฐานะที่เป็นทั้งเจ้าพนักงานที่บังคับใช้กฎหมาย ขณะเดียวกันก็มีอำนาจถึงตุลาการจึงน่าจะขัดกับหลักผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) นอกจากนี้ กรณีของพระราชบัญญัติศุลกากรฯ ไม่มีเพดานเงินสินบนและเงินรางวัลจึงเข้าทำนองจับมากได้มาก จับน้อยได้น้อย เท่ากับเจ้าหน้าที่รัฐมีผลประโยชน์ได้เสียโดยตรงกับการ บังคับใช้กฎหมาย หากเงินค่าปรับมีมูลค่ามหาศาลเงินสินบนรางวัลก็จะตกแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องร้อยละ 55 โดยไม่ต้องเสียภาษีเงินได้แต่ประการใด อีกทั้งผู้ประกอบการที่ต้องชำระเบี้ยปรับก็ยังสามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ เงินที่เหลือจากการชำระค่าปรับจึงตกเป็นของรัฐเป็นจำนวนไม่มาก ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุดก็คือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องซึ่งก็ไม่น่าจะตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายศุลกากรเท่าใดนัก

5. กลุ่มกฎหมายยาเสพติด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

5.1 พ.ร.บ. ยาเสพติดฯ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานนายกรัฐมนตรี เห็นว่าเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติดจะแตกต่างจากกฎหมายอื่นที่ได้มาจากเงินค่าปรับคดีอาญา แต่เป็นเงินงบประมาณแผ่นดินหมวดเงินอุดหนุน หรือเงินหมวดอื่นที่จ่ายในลักษณะเงินอุดหนุน การจ่ายฯ เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม โดยในส่วนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. เห็นว่าไม่ควรมีเงินรางวัลสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุม เพราะถือเป็นหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้วจึงไม่ควรมีเงินตอบแทนแต่ประการใด แต่ควรมีเงินกองทุนไว้สำหรับการทำงานที่สามารถเบิกจ่ายได้ตามความเป็นจริงเพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน เช่น เงินค่ายานพาหนะ ค่าที่พัก ค่าใช้จ่ายในการสืบสวนติดตามเป้าหมาย ฯลฯ นอกจากนี้ ในการทำ

เรื่องเบิกจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลก็มีการจัดทำเอกสารปลอม หรือทำเอกสารในลักษณะย้อนหลัง ขณะเดียวกัน ได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจปราบปรามยาเสพติด กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเห็นว่า เงินสินบนและเงินรางวัลมีความจำเป็นในการทำงานมาก โดยเฉพาะเงินสินบนที่ต้องจ่ายให้สายลับมักต้องการในทันทีที่ทำงานสำเร็จ บางครั้งต้องหาเงินอื่นมาสำรองจ่ายให้ก่อนซึ่งถ้าเป็นรายใหญ่ๆ ก็จะมีปัญหาว่าไม่สามารถนำเงินมาสำรองจ่ายก่อนได้ ส่วนเงินรางวัลนั้นก็ปัญหามากและกำลังใจในการทำงานส่วนหนึ่ง เพราะอย่างไรถึงแม้จะไม่มีเงินส่วนนี้โดยหน้าที่ความรับผิดชอบก็ต้องทำแม้เป็นงานที่ยากลำบาก เสี่ยงอันตราย ก็ควรมีเงินรางวัลตอบแทนให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และที่สำคัญไม่ควรกำหนดเพดานเงินรางวัล เช่น กรณียาบ้ากำหนดเพดานเงินรางวัลไม่เกิน 200,000 บาท แต่ควรเบิกเงินรางวัลได้ตามความเป็นจริง จะสร้างแรงจูงใจในการทำงานแก่เจ้าหน้าที่มากขึ้น

5.2 พ.ร.บ. มาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดฯ ในชั้นนี้ได้สอบถามเจ้าหน้าที่ตำรวจ กองบัญชาการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เห็นว่า เงินสินบนและเงินรางวัลไม่ค่อยมีปัญหาในส่วนนี้สำหรับผู้ปฏิบัติ เพราะได้รับน้อย และจะได้กรณีที่มีการจับกุมคดียาเสพติดรายใหญ่พร้อมกับยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไปในคราวเดียวกัน เพราะหากดำเนินการภายหลังศาลอาจเห็นว่าเป็นเรื่องของการสร้างพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจและไม่ค่อยน่าเชื่อถือ เงินสินบนและเงินรางวัลในส่วนนี้จึงไม่ค่อยได้รับเท่าไรจึงไม่มีปัญหา ส่วนเงินสินบนและรางวัลของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นของส่วนราชการนั้น

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ สำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

1. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

- 1.1 พล.ต.ต.สัญญา บัวเจริญ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
- 1.2 พ.ต.อ.(ญ) สมพร เหล่าอำนวยชัย ผกก.ฝ่ายการเงิน 6 กองการเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รับผิดชอบเกี่ยวกับกองทุนสืบสวนคดีอาญา
- 1.3 พ.ต.ท.(ญ)ราไพ สมบูรณ์ทรัพย์ รอง ผกก. ทำหน้าที่เกี่ยวกับการแก้ไขระเบียบเงินค่าปรับของ ตร. ผู้บังคับกองการเงิน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการเงิน)
- 1.4 พ.ต.อ.สรพล สรสกุลชัย รอง ผบก.กองแผนงานกิจการพิเศษ (อดีตผู้ดำรงตำแหน่ง ผกก. ควันดำ บก.จร. มีประสบการณ์ด้านการบังคับใช้กฎหมายและเงินรางวัลจากค่าปรับ ควันดำเป็นอย่างดี)

2. สำนักกฎหมายกรมบัญชีกลาง

- 2.1 คุณสุณีย์ มงคลเลิศพานิชย์ หน.ฝ่ายกฎหมาย กรมบัญชีกลาง (เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีท้ายประกาศกระทรวงการคลัง)

3. สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

- 3.1 คุณนิธิราช จิตรภิรมย์ศรี อดีตนิติกรชำนาญการ สำนักกฎหมาย
- 3.2 คุณอาคม คงสาหร่าย นิติกรระดับ 8 สำนักกฎหมาย
- 3.3 คุณวิมลรัตน์ วิลาวัลย์ อดีต ผอ.สำนักกฎหมาย

4. กรมศุลกากร

- 4.1 คุณดำรงค์ จันทร์สกุล หัวหน้าฝ่ายกฎหมาย (ระดับ 7)

5. ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่คณะกรรมการฯแนะนำให้ทำการสัมภาษณ์

- 5.1 นายวันชัย รุจนวงศ์ คณะกรรมการฯ
- 5.2 พันตำรวจโท ดร. เกษมศานต์ โชติชาครพันธุ์
- 5.3 พลตำรวจเอกประทีป สันติประภาพ

ผลการสำรวจข้อมูล ความคิดเห็นและการวิเคราะห์การจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่

การจ่ายเงินสินบนแก่ประชาชนและเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการปฏิบัติงานจะมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ หรือเพื่อให้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เป็นไปตามเป้าหมายซึ่งถือเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมายและอยู่ในระบบ อีกทั้งเป็นแรงจูงใจแก่เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน อย่างไรก็ตามจากการได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องพบว่า มีการทุจริตแอบแฝงอยู่โดยทำให้ถูกต้องตามระเบียบและกฎหมาย ทำให้เกิดความไม่บริสุทธิ์ในการใช้ดุลพินิจปฏิบัติหน้าที่ มีอคติที่มีอย่างมาก จึงมีความจำเป็นต้องสอบถามความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ดังนี้ กลุ่มกฎหมายเกี่ยวกับงานจราจรและขนส่งโดยสัมภาษณ์ พุศุขยข้อมูลในเชิงลึกที่มีประสบการณ์จริง

การสัมภาษณ์ได้สอบถามจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการต่างๆ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยสัมภาษณ์ พุศุขยข้อมูลในเชิงลึก สรุปได้ดังนี้

เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมาย กรมบัญชีกลาง: ได้สัมภาษณ์ถึงความเป็นมาของว่าเป็นนิติ กรม. ในสมัยนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร ที่มีลักษณะบุคลิก คิดเร็ว ทำเร็ว ได้ทำมอบนโยบายให้กับทางกระทรวงการคลังไปศึกษาเมื่อปี 2542 เพื่อตอบแทนให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีรายได้น้อยและเป็นขวัญกำลังใจในการทำงาน ประกอบกับการทำงานของตำรวจเป็นงานที่ยากลำบากและเสี่ยงอันตรายจึงควรตอบแทนให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน โดยตาม พ.ร.บ. เงินคงคลัง พ.ศ. 2491 มาตรา 4 วรรคสอง ที่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนดข้อบังคับอนุญาตให้หัวหน้าส่วนราชการหักรายจ่ายจากเงินที่จะต้องส่งเข้าบัญชีเงินคงคลังบัญชีที่ 1 หรือส่งคลังจังหวัดหรือคลังอำเภอในกรณี จึงได้มอบหมายให้ฝ่ายกฎหมาย กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังไปออกระเบียบและประกาศรองรับ จึงปรากฏเป็นประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องการกำหนดประเภทและอัตราการหักเงินค่าปรับก่อนนำส่งคลัง ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 มีกฎหมาย 117 ฉบับ ประกาศกระทรวงการคลัง (ฉบับที่ 2) ลงวันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2547 มีกฎหมาย 8 ฉบับ และประกาศกระทรวงการคลัง (ฉบับที่ 3) ลงวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2548 มีกฎหมาย 7 ฉบับ รวมทั้งสิ้น 132 ฉบับ แต่เนื่องจากปัจจุบันมีกฎหมายบางฉบับล้าสมัยไม่เหมาะสมแก่กาลปัจจุบัน ทางฝ่ายกฎหมายกำลังศึกษาเพื่อพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไขประกาศกระทรวงการคลังให้ทันสมัยและเป็นปัจจุบันซึ่งอยู่ในระหว่างดำเนินการ

การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจ แบ่งออกได้เป็น 4 ส่วน (1) เป็นอดีตเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รับผิดชอบคดีในคดีผู้บริหาร (2) เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องกับการเปรียบเทียบปรับตาม พ.ร.บ.จราจร (3) เจ้าหน้าที่การเงินเกี่ยวกับข้อมูลขอมีส่วนแบ่งเปอร์เซ็นต์จากค่าปรับตามคำพิพากษาของศาล และ (4) เป็นเจ้าหน้าที่การเงินที่ทำหน้าที่ด้านการตรวจสอบควบคุมงบประมาณ

1. พ.ร.บ.ขนส่ง พ.ศ. 2522 จะมีการแบ่งเงินสินบนและเงินรางวัลเป็นสัดส่วนดังต่อไปนี้
มาตรา 71 บัญญัติว่า “รถที่ใช้ในการขนส่งต้องมีสภาพมั่นคงแข็งแรง มีเครื่องอุปกรณ์และส่วนควบถูกต้องตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง...” และมาตรา 148 บัญญัติโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนว่า “ผู้ใดใช้รถโดยไม่ปฏิบัติตามมาตรา 71 ... ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท” กฎหมายฉบับนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องคดีหรือเป็นที่รู้จักกันในนาม “ส่วยคดี” ที่กลายเป็นแหล่งผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่รัฐที่รับผิดชอบโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในสังกัดกองบังคับการตำรวจจราจร กองบัญชาการตำรวจนครบาล อย่างมากมายมหาศาล กล่าวคือ นอกจากเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายฉบับนี้แล้ว ที่เป็นเด็กเส้นหรือเด็กนายที่ส่งมาดูแลผลประโยชน์ในส่วนนี้ยังมีเงินรางวัลที่เหลืออีกส่วนหนึ่งเป็นเงินก้อนโตที่สร้างรายได้เป็นอย่างดีเป็นต้นให้แก่ผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบที่ถัดมาเป็นเงินบริหาร กลายเป็นรายได้หลักที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องเสมือนเป็นสมบัติผลัดกันชม สำหรับผู้มีอำนาจขององค์กรในการจัดส่งผู้ได้บังคับบัญชาไปดูแลเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ทั้งใน-นอกหน้าที่ ขณะที่กฎหมายบางฉบับที่มีค่าปรับจำนวนไม่มาก ก็อาจจะถูกละเลยความสำคัญหรือไม่บังคับใช้ฯ กันอย่างเคร่งครัดทำให้กฎหมายนั้นขาดความศักดิ์สิทธิ์และไม่มีผลในทางปฏิบัติ อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้กับเจ้าหน้าที่เลือกปฏิบัติ ขาดความเสมอภาคในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

จากการสอบถามข้อมูลในทางลึกพบว่า รายได้จากยอดค่าปรับคดีวันค่าเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายและมีระเบียบทางราชการรองรับอย่างถูกต้อง พบว่า มียอดการจับกุม ประมาณเดือนละ 2,000 กว่าราย คำนวณเฉลี่ยเป็นเงินค่าปรับได้จำนวนประมาณ 2,000,000 บาท (กรณีเปรียบเทียบปรับคดีวันค่าจะเปรียบเทียบในอัตรารายละ 1,000 บาท/ราย เว้นแต่กรณีพิเศษจะเสียค่าปรับในอัตรา 500 บาท จะไม่มีการว่ากล่าวตักเตือนเพราะมีกระทบต่อผลประโยชน์รายได้ส่วนกลาง) นอกจากนี้ มีการรักษาสัดส่วนการจับกุมให้เหมาะสมเพื่อป้องกันยอดจับกุมสูงเกินไปเป็นที่เดือนร้อนแก่ผู้ประกอบการที่จะเป็นสาเหตุให้มีการร้องเรียน เท่ากับเป็นการทบทวนข้อหาตนเองหากมุ่งที่ทำการจับกุมมากเกินไป เงินรางวัลคดีวันค่าไม่มียอดเพดาน ไม่มีเงินสินบนให้แก่ผู้นำจับ เงินรางวัลจะมีการแบ่งตามสัดส่วนดังนี้ โดยเงินค่าปรับจะตกเป็นเงินรางวัลแก่

เจ้าหน้าที่ตำรวจจราจร กก. 5 บก.จร. บชน. คิดเป็นร้อยละ 60 (ผู้จับกุมจะได้รับเงินรางวัล 45% อีก 15% เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ) และที่เหลืออีก 40% (ให้หัก 1% ในรายได้แผ่นดิน และหัก 99% ส่งกองทุนสืบสวนคดีอาญา) แต่ในส่วนเงินรางวัลนั้นจะนำมาหักแบ่งส่งเข้าเป็นเงินกองกลาง ให้ผู้บังคับบัญชาบริหาร โดยมีสัดส่วนตามลำดับชั้นยศ มีการส่งถึงระดับ ตร. 6 แสนบาท/เดือน (ข้อมูลนี้เท่าที่ได้พูดคุยเป็นการอ้างว่าส่งฯ แต่ไม่ทราบว่าส่งให้ผู้บังคับบัญชาระดับ ตร. จริงหรือไม่ ไม่ทราบเพราะไม่มีใครกล้าตรวจสอบ) ระดับผบก.จร. เฉลี่ยประมาณเดือนละ 1 ล้านบาท ระดับ ผกก. เดือนละ 8 แสนบาท/เดือน ระดับรอง ผกก. เดือนละประมาณ 1 แสน (หากมีชื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมตั้งด่านหากไม่มีชื่อก็จะได้ประมาณ 4 – 5 หมื่นบาท/เดือน) ระดับ สว. เดือนละ 3 แสน ระดับรอง สว. เดือนละ 7-8 หมื่นบาท/เดือน ระดับชั้นประทวน (คต. ลงมา) เดือนละ 2-3 หมื่นบาท/เดือน (บางรายอาจสูงกว่านั้นขึ้นอยู่กับฝีมือของแต่ละนาย) การตั้งด่านจะตั้ง ณ จุดเส้นทางขาเข้า กรุงเทพฯ แบ่งออกเป็น 2 ผลัด ผลัดละ 14 - 15 จุด จุดละ 1 ชุดปฏิบัติการมีเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดละ 5 นายร่วมกับเจ้าหน้าที่เทศกิจและเจ้าหน้าที่กรมการขนส่งทางบก (เจ้าหน้าที่เทศกิจและขนส่งฯ จะไม่มีรายได้จากเงินรางวัลในส่วนนี้) จุดตรวจคว้นค้าจัดวันละ 2 ผลัด(เช้า-บ่าย) แต่อาจเปลี่ยนแปลงได้หากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย ซึ่งดูเหมือนจะเป็นเงินจำนวนที่สูงมาก ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของการบังคับใช้กฎหมายเท่าไร นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างระบบอุปถัมภ์ในองค์กร โดยต้องเป็นเด็กที่นายไว้วางใจต้องทำยอดส่งนายเพื่อแบ่งรายได้ทั่วถึงกัน (เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งของการให้สัมภาษณ์โดยผู้ให้ข้อมูลไม่ประสงค์จะให้เปิดเผยนาม แต่ที่ได้ข้อมูลมานั้นก็ได้อาศัยความเป็นรุ่นพี่รุ่นน้องที่ให้ความเคารพนับถือ จึงได้รับความอนุเคราะห์เพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการ มิได้มุ่งประสงค์ให้ข้อมูลไปในทางให้ร้ายแก่ผู้ใด)

2. พ.ร.บ. จราจรฯ มาตรา 146 กำหนดให้หักเงินค่าปรับในอัตราร้อยละ 50 ให้แก่กรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดใด หรือในท้องถิ่นที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ที่เหลืออีก 50% แบ่งออกเป็น 47.5% เป็นส่วนแบ่งเงินรางวัลจราจร ที่เหลือ 2.5% แบ่งเป็น 1% ส่งเป็นรายได้แผ่นดิน และอีก 99% ตกเป็นของกองทุนสืบสวนสอบสวนคดีอาญา การแบ่งเงินรางวัลตาม พ.ร.บ. จราจรฯ กำหนดเพดานเงินรางวัลไม่เกิน 10,000 บาท แม้จะมีการเบิกจ่ายเงินรางวัลตามระเบียบที่ราชการกำหนด แต่ก็พบช่องทางทุจริตการเบิกจ่ายเงินรางวัลจราจรในบางหน่วยโดยอาศัยช่องว่างของระเบียบหลอกลวงตรวจสอบ โดยพบว่าสถานีตำรวจที่มียอดค่าปรับที่มีเงินเหลือจากการแบ่งให้กับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุม (คนละไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน) และอาสาจราจร (คนละ 2,000 บาทต่อ

เดือน) จะนำมาจ่ายให้กับผู้สนับสนุนไม่เกินคนละ 10,000 บาทต่อเดือน³ ตรงประเด็นนี้จึงมีผู้บังคับบัญชาสถานีตำรวจบางสถานี (ส่วนมากจะมีเงินเหลือจากการหักเป็นเงินรางวัลให้กับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมแล้วมีเงินเหลือประมาณเจ็ดแสนถึงหนึ่งล้านบาทขึ้นไป) จะมีการระดมเจ้าหน้าที่ตำรวจสายงานอื่น เช่น ชุกรการ สายตรวจ มาเพื่อยืมชื่อมาตั้งเบิกเงินรางวัลผู้สนับสนุน โดยมีการแบ่งเปอร์เซ็นต์ระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับผู้บังคับบัญชา จากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ทราบว่า จะมีเบิกประมาณรายละ 7,000-8,000 บาท/เดือน แล้วนำมาส่งคืนให้กับผู้บังคับบัญชารายละ 1,000 บาท เพื่อเป็นการรวบรวมเงินไว้เป็นเงินกองกลางสำหรับใช้จ่ายของผู้บังคับบัญชา เมื่อรวบรวมจากยอดที่หักแล้วจะได้เงินหลายหมื่นบาทขึ้นอยู่กับจำนวนที่ยืมชื่อเบิก ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้มีหนังสือแจ้งเตือนไปยังสถานีตำรวจต่างๆ ที่ดำเนินการในลักษณะนี้แล้วแต่คาดว่าจะยังมีอีกหลายสถานีที่ยังคงดำเนินการอยู่

นอกจากนี้ยังมีการตั้งเป้ายอดการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่ละรายไปแทนที่ผลการจับกุมควรเกิดจากการตรวจพบการกระทำผิดอย่างแท้จริง จึงอาจมีผลกระทบต่อการใช้ดุลยพินิจในการบังคับใช้กฎหมาย หรืออาจมีจับกุมโดยเฉพาะกลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์ รถแท็กซี่ หรือรถรับจ้างต่างๆ มักจะถูกบังคับใช้กฎหมายอย่างแข็งกระด้าง ขาดความยืดหยุ่น หุยมหิมนไม่สมเหตุสมผล ก่อความเดือนร้อนให้กับประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนโดยทั่วไป

3. สำหรับความผิดอื่น เช่น สำหรับกรณี เงินค่าปรับผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.บ. การพนัน พ.ศ. 2478 และ พ.ร.บ. ปาไม๊ พ.ศ. 2484 กำหนดให้เงินค่าปรับเป็นเงินสินบนในอัตราร้อยละ 50 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 50 จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกจะแบ่งในอัตราร้อยละ 80 เป็นเงินสินบน 1 ส่วน เงินรางวัล 2 ส่วน กองทุนค่าใช้จ่ายดำเนินงาน 1 ส่วน (กรณีที่ไม่ต้องจ่ายเงินสินบนให้รวมจ่ายเป็นเงินรางวัลทั้ง 3 ส่วน) ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 20 จะส่งเข้าเป็นรายได้แผ่นดิน โดยเงินจำนวนนี้ 99% กองทุนสืบสวน ที่เหลืออีก 1% จะเป็นรายได้ของแผ่นดิน แต่การเบิกจ่ายเงินค่าปรับกลับมีปัญหาในทางธุรการระหว่างหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมด้วยกัน ที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานที่ทำการเบิกจ่ายเงินรางวัลให้ ทำให้สถานีตำรวจบางสถานีมิได้ตั้งเบิกให้แก่สายลับผู้แจ้งความนำจับเพื่อหวังเงินสินบนนำจับ และเงินรางวัลเพราะมีการเรียกเก็บค่าดำเนินการจากหน่วยงานธุรการที่เกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายที่มีได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจับกุมร้อยละ 20 จากจำนวนยอดค่าปรับ ทำให้บางสถานีไม่มีการเบิกจ่ายเงินจำนวนนี้เพราะส่วนหนึ่งต้องนำเงินสด

³ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ แบบ หรือวิธีปฏิบัติในการจ่ายเงินรางวัลเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ควบคุมจราจร(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2547 ลงวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2547

ส่วนตัวสำรองจ่ายล่วงหน้าไปก่อน จึงเป็นภาระของหัวหน้าชุดจับกุมที่ต้องชวนขวายนหาเงินมาสำรองจ่ายไปก่อนแล้วค่อยหักกลับกันภายหลังจากที่ได้ทำเบิกเรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้ยังมองว่าหน่วยงานที่ขอมีเกี่ยวกับเงินค่าปรับนั้น “เข้าทำนองตะหนุเข้าปากหมา” จึงไม่เบิกเงินสินบนและเงินรางวัลจากเงินค่าปรับในส่วนนี้

4. กลุ่มกฎหมายศุลกากร ได้พบกับทนายความที่มีความเชี่ยวชาญด้านศุลกากร และเจ้าหน้าที่ศุลกากรกลับมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องของมุมมองเกี่ยวกับเงินสินบนและเงินรางวัล

4.1 เจ้าหน้าที่ศุลกากรเห็นว่า พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ. 2497 กำหนดให้ความผิดตามมาตรา 27 กำหนดให้มีการหักจ่ายเงินที่ได้จากการเปรียบเทียบเป็นเงินสินบนและรางวัลตาม มาตรา 102 ตี⁴ โดยอธิบดีมีอำนาจสั่งจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรี ได้แก่ความผิดดังต่อไปนี้

1. ความผิดฐานลักลอบหนีศุลกากร หรือของต้องห้ามต้องจำกัดในการนำเข้า มาใน หรือส่งออกป็นนกราชอาณาจักร ให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนและรางวัลร้อยละ 55 จากเงินค่าขายของกลาง แต่กรณีที่มีได้รับของกลางหรือของกลางไม่อาจจำหน่ายได้ ให้หักจ่ายจากค่าปรับ ส่วนรายได้ที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30

2. ความผิดฐานสำแดงเท็จ ให้หักจ่ายเป็นเงินสินบนและรางวัลร้อยละ 55 จากเงินค่าปรับแต่ในรายได้ที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับ ให้หักจ่ายเป็นเงินรางวัลร้อยละ 30

3. กรณีที่มีการตรวจเก็บอากรขาด และเจ้าหน้าที่ผู้สำรวจเงินอากรตรวจพบเป็นผลให้เรียกอากรเพิ่มเติมได้ ให้จ่ายรางวัลร้อยละ 10 ของเงินอากรที่กรมศุลกากรเรียกเก็บเพิ่มเติมได้”

เหตุผลที่เจ้าหน้าที่ศุลกากรเห็นว่าควรมีเงินสินบนและเงินรางวัลเพราะถือว่าภาษีศุลกากรที่ขาดหรือหลบเลี่ยงเปรียบเสมือนทรัพย์สินที่ตกน้ำไปแล้วๆ เจ้าหน้าที่ติดตามไปเอาคืนกลับมาได้จึงสมควรได้รับการตอบแทน ถือเป็นสิ่งจูงใจแก่เจ้าหน้าที่ศุลกากรในการปฏิบัติงานที่มีความขยันหมั่นเพียร วิริยะ อุตสาหะและเจ้าหน้าที่ๆ ได้รับเงินรางวัลนั้นจะต้องมีใช้เจ้าหน้าที่ๆ ทำหน้าที่โดยตรงในการตรวจสอบรายการต่างๆ ในใบขนสินค้าเป็นการเฉพาะเจาะจง เช่น เจ้าหน้าที่กองพิธีการศุลกากรซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบพิธีกรจึงไม่มีสิทธิได้รับเงินรางวัล

⁴ มาตรา 102 ตี ๒ บัญญัติเพิ่มโดย พ.ร.บ. ศุลกากร (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2497 มาตรา 9

4.2 ฝ่ายทนายความที่ทำงานเกี่ยวข้องกับกฎหมายศุลกากรให้ความเห็นว่าเงินสินบนและเงินรางวัลควรพิจารณายกเลิกหรือปรับปรุง เนื่องจากเป็นการตรวจสอบเอกสารย้อนหลังมาเป็นเวลานาน โดยกฎหมายกำหนดให้ตรวจสอบย้อนหลังไปมีกำหนด 10 ปี นับจากวันที่นำเข้าหรือส่งออก รวมทั้งมีการเรียกเก็บค่าปรับฐานหลีกเลี่ยงภาษีศุลกากรส่วนมากจะเป็นเรื่องความผิดพลาดทางเอกสารซึ่งเป็นข้อผิดพลาดเพียงเล็กน้อยหรือเกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ การต่อสู้คดีก็ยุ่งยากเป็นภาระแก่ผู้ประกอบการเพราะต้องมีการพิสูจน์ความถูกต้องในการนำเข้าและการเสียภาษี ซึ่งส่วนมากก็ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ศุลกากรหรือชิปปิ้ง แต่เมื่อเกิดปัญหาความรับผิดชอบตกอยู่กับผู้ประกอบการโดยมิอาจปฏิเสธได้ หากยอมให้เปรียบเทียบปรับหรือทำความตกลงก็จะต้องมีการจ่ายเงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับ และรางวัลนำจับแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง แม้เป็นเจ้าหน้าที่ๆ เกี่ยวข้องก็มีสิทธิรับเงินสินบนนำจับได้ ถ้ามิได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจับกุมเจ้าหน้าที่จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเงินสินบนและเงินรางวัลนำจับและในฐานะที่เป็นทั้งเจ้าพนักงานที่บังคับใช้กฎหมาย ขณะเดียวกันก็มีอำนาจถึงตุลาการ จึงน่าจะขัดกับหลักผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) นอกจากนี้กรณีของ พ.ร.บ. ศุลกากร⁵ ไม่มีเพดานเงินสินบนและเงินรางวัลจึงเข้าทำนองจับมากได้มาก จับน้อยได้น้อย เท่ากับเจ้าหน้าที่รัฐมีผลประโยชน์ได้เสียโดยตรงกับการบังคับใช้กฎหมาย หากเงินค่าปรับมีมูลค่ามหาศาลเงินสินบนรางวัลก็จะตกแก่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องร้อยละ 55 โดยไม่ต้องเสียภาษีเงินได้แต่ประการใด อีกทั้งผู้ประกอบการที่ต้องชำระเบี้ยปรับยังสามารถนำมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ เงินที่เหลือจากการชำระค่าปรับจึงตกเป็นของรัฐเป็นจำนวนไม่มาก ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุดก็คือเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องซึ่งก็ไม่ควรจะตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายศุลกากรเท่าใดนัก

ในส่วนของผู้ประกอบการที่อาจได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายโดยนาย กิตติพงศ์ อรุณพัฒน์พงศ์⁶ ประธานคณะกรรมการภาษีศุลกากรการค้าไทยได้ศึกษาเรื่อง “เรื่องเงินสินบนและเงินรางวัลตามกฎหมายศุลกากร” พบว่า หลักเรื่องของเงินสินบนและเงินรางวัลนำจับตามกฎหมายศุลกากรเป็นปัญหาทางทฤษฎีอาชญาวิทยาว่า ควรจะมีหรือไม่ โดยในการจ่ายเงินสินบนนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจของเจ้าหน้าที่และเป็นมาตรการจูงใจให้เจ้าหน้าที่เร่งรัดการปราบปรามการกระทำความผิด ซึ่งในกฎหมายไทยมีเรื่องเงินสินบนและเงินรางวัลนำจับอยู่หลายฉบับขึ้นอยู่กับเหตุผลที่นำไปแตกต่างกัน และในปัจจุบันก็ยังคงมีการถกเถียง

⁵ กิตติพงศ์ อรุณพัฒน์พงศ์, กฎหมายเศรษฐกิจนอกตำรา: เงินสินบน/เงินรางวัลนำจับ : ใครได้ใครเสีย การเงินธนาคาร

กันว่า สมควรมีมาตรการเรื่องการให้เงินสินบนและเงินรางวัลนำจับในคดีอาญาอยู่หรือไม่ โดยมีประเด็นข้อพิจารณาดังต่อไปนี้

(1) ความผิดพลาดทางเอกสารที่เกิดขึ้นตามกฎหมายศุลกากรที่ขาดเจตนา โดยทั่วไปอาจเกิดขึ้นได้ ในทางปฏิบัติมักจะผ่านการตรวจสอบในเบื้องต้นจากเจ้าหน้าที่ศุลกากรแต่อาจขาดองค์ประกอบด้วยความเข้าใจผิดของผู้ประกอบการโดยไม่เจตนา ต่อมาเมื่อมีการตรวจสอบย้อนหลังและมีการเรียกค่าภาษีเพิ่มโดยมีค่าปรับทางอาญา 2 เท่า โดยเจ้าหน้าที่ๆ เกี่ยวข้องโดยตนเองเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการจับเนื่องจากได้รับเงินรางวัลนำจับย่อมเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง เพราะเรื่องดังกล่าวหากเป็นความผิดก็ควรเป็นเรื่องการประเมินเบี้ยปรับเงินเพิ่มในทางแพ่งในภาษีที่ขาดไปเช่นเดียวกับภาษีประมวลรัษฎากรโดยมีการประเมินและอุทธรณ์ตามขั้นตอน จึงมีควรศึกษาว่าความผิดฐานใดควรจะมีสิทธิรับเงินสินบนและรางวัล ในอัตราเท่าใดและใครบ้างควรมีสิทธิได้รับ และคดีใดควรเป็นการประเมินภาษีในทางแพ่ง

(2) ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานเกี่ยวกับความผิดตามกฎหมายศุลกากรในความผิดฐานหลักถึงกฎหมายศุลกากรนั้นต้องมีเจตนาพิเศษ เช่น ความผิดอันเกิดจากการสำแดงพิกัด หรือราคาผิดพลาดจะต้องมีมูลเหตุจงใจในการฉ้อโกงค่าภาษีอากรเสียก่อนจึงจะเป็นความผิด แต่พระราชบัญญัติศุลกากร มาตรา 16 กำหนดเรื่องความผิดของผู้กระทำโดยไม่ต้องดูเจตนาจึงควรแก้ไขกฎหมายโดยดูเจตนาพิเศษเป็นสำคัญเพราะเป็นเรื่องโทษทางอาญา

(3) ผู้นำเข้าต้องมีหน้าที่ต้องพิสูจน์ความถูกต้องในการนำเข้าและการเสียภาษี ซึ่งส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ศุลกากรหรือชิปปิง เมื่อเกิดปัญหาทางคดีก็มักจะเสียเปรียบเพราะได้รับคำแนะนำด้วยวาจาไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ควรมีการหารือการเสียอากรล่วงหน้า

(4) เมื่อผู้ประกอบการถูกประเมินหรือกล่าวหาว่าหลักเลี่ยงศุลกากรจะยอมยุติคดีโดยจ่ายค่าปรับ เพราะหากเป็นคดีอาญาต้องขึ้นศาลซึ่งอาจไม่มีความรู้เรื่องภาษีอากรดีพอและศาลก็ไม่มีดุลพินิจในการลดค่าปรับซึ่งต้องเสียค่าปรับถึง 4 เท่าของราคาของรวมค่าอากร และมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และคณะกรรมการของบริษัทก็ต้องถูกดำเนินคดีอาญา เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งยากต่อการต่อสู้คดีหากเป็นผู้ลงนามในเอกสารนำเข้า ดังนั้นจึงควรนำคดีนี้ไปสู่ศาลภาษี ซึ่งสามารถนำค่าปรับมาหักเป็นรายจ่ายได้

(5) กรณีเงินค่าปรับถือว่ากรมศุลกากรให้อำนาจบริหาร ตุลาการไปพร้อมๆ กัน คือเป็นคนที่ทั้งตรวจ จับ ปรับ กรณีแบบนี้ไม่น่าจะถูกต้องเพราะเป็นการจับเอง ตัดสินเองมีรายได้เข้าตัวเอง จึงมีข้อพิจารณาว่าควรจะเป็นเรื่องเงินสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ทุกคนหรือไม่

(6) เงินสินบนและเงินรางวัลควรต้องเสียภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร

(7) ผู้แจ้งความนำจับได้รับเงินสินบนร้อยละ 30 และเงินรางวัลแก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องร้อยละ 55 รวมทั้งสิ้นร้อยละ 55 ของเงินค่าปรับ กรณีที่ไม่มีผู้แจ้งความนำจับให้จ่ายรางวัลร้อยละ 30 โดยผู้แจ้งความนำจับที่มีสิทธิได้รับเงินสินบนอาจเป็นเจ้าหน้าที่บุคลากรที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจับกุม ส่วนเงินรางวัลนั้นจะจ่ายให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดที่ร่วมวางแผนจับกุมผู้ช่วยการจับกุม ซึ่งมีข้อสังเกตว่าการจับกุมนั้นต้องมีการตรวจปล่อยของที่น่าเข้าก่อนแล้วจับกุมจึงจะได้รางวัล โดยเงินรางวัลนั้นเป็นของผู้จับกุม 1 ใน 3 และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 2 ใน 3 จึงน่าสงสัยถึงความโปร่งใสของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน

กล่าวโดยสรุป มาตรการการให้สินบนเงินรางวัลนำจับตามกฎหมายศุลกากรควรยกเลิกเพื่อความโปร่งใสและเป็นธรรมกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย หากมีเงินสินบนและเงินรางวัลก็ควรต้องเสียภาษีเงินได้ให้แก่รัฐบาล โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่มีหน้าที่โดยตรง หรือให้เป็นสวัสดิการของข้าราชการทั้งกรม มิใช่เฉพาะผู้เกี่ยวข้องเท่านั้น ยกเว้นกรณีกฎหมายป้องกันยาเสพติดที่ผู้ทำงานต้องเสี่ยงอันตรายมาก

4.3 ด้านเจ้าหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดย ศิริรัตน์ วสุวัต ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยเพื่อต่อต้านการทุจริตปัว อังภากร ให้ข้อมูลว่า ตามระเบียบกฎหมายของกระทรวงการคลังเกี่ยวกับเงินสินบนและเงินรางวัลที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีช่องทางให้เจ้าหน้าที่รัฐผู้บังคับใช้กฎหมายกระทำการทุจริต โดยจัดทำเอกสารเบิกเงินสินบนและเงินรางวัลเท็จ สร้างสายปลอมและเป็นเรื่องยากที่จะตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ เพราะประชาชนทั่วไปไม่มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นว่ามีรายละเอียดอย่างไร อยู่ขั้นตอนไหน และสิทธิของคนที่ควรจะได้รับค่าตอบแทนจากทางราชการเป็นอะไร โดยในการแจ้งเบาะแสให้แก่เจ้าหน้าที่จับกุมผู้กระทำความผิด ทุกขั้นตอนอยู่ในความดูแลรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ จึงเกิดช่องทางการทุจริตจากการสร้างสายลับปลอมซึ่งเป็นการสร้างพยานหลักฐานเท็จ จากประสบการณ์การทำงานพบว่าเคยมีคดีศุลกากรซึ่งเกี่ยวข้องกับการจับกุมสิ่งลักลอบทองคำหนีภาษี โดยตามระเบียบกรมศุลกากรว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล กำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมจะได้เงินรางวัลร้อยละ 30 ของมูลค่าสิ่งของที่จับกุมได้ แต่ถ้ามีผู้แจ้งความนำจับสายลับที่แจ้งก็จะได้รับเงินสินบนร้อยละ 30 เจ้าหน้าที่จะได้เงินรางวัลร้อยละ 25 ของมูลค่าสิ่งของที่จับกุมได้ หากเป็นสายลับปลอมอัตราส่วนของผู้จับกุมก็จะได้รับร้อยละ 55 คือได้ในส่วนของผู้จับกุมร้อยละ 25 และสายลับอีกร้อยละ 30 ซึ่งทำให้รัฐเสียผลประโยชน์ จึงเห็นว่าเงินสินบนและเงินรางวัลในลักษณะนี้ไม่ควรมี เพราะเจ้าหน้าที่ก็ต้องปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมาย หากมีหน้าที่แล้วไม่กระทำก็จะเป็นการเข้าข่ายการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีโทษบังคับอยู่ในตัวเองแล้วทั้งทางแพ่ง ทางอาญา และโทษทางวินัย จึงควรต้องพิจารณา

ทบทวนเรื่องเงินสินบนและเงินรางวัลเสียใหม่ให้เป็นระบบ รอบคอบและรัดกุมกว่าระบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

5. กลุ่มกฎหมายยาเสพติด แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

5.1 พ.ร.บ.ยาเสพติดฯ จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานกฤษฎีกา เห็นว่าเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติดจะแตกต่างจากกฎหมายอื่นที่ได้มาจากเงินค่าปรับคดีอาญา แต่เป็นเงินงบประมาณแผ่นดินหมวดเงินอุดหนุน หรือเงินหมวดอื่นที่จ่ายในลักษณะเงินอุดหนุนการจ่ายฯ เป็นไปตามระเบียบสำนักงานกฤษฎีกาว่าด้วยเงินสินบนและเงินรางวัลคดียาเสพติด พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม โดยในส่วนของเจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. เห็นว่าไม่ควรมีเงินรางวัลสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้จับกุมเพราะถือเป็นหน้าที่ๆ ต้องรับผิดชอบโดยตรงอยู่แล้วจึงไม่ควรมีเงินตอบแทนแต่ประการใด แต่ควรมีเงินกองทุนไว้สำหรับการทำงานที่สามารถเบิกจ่ายได้ตามความเป็นจริงเพื่อความสะดวกคล่องตัวในการปฏิบัติงาน เช่น เงินค่ายานพาหนะ ค่าที่พัก ค่าใช้จ่ายในการสืบสวนติดตามเป้าหมาย ฯลฯ นอกจากนี้ในการทำเรื่องเบิกจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลก็มีการจัดทำเอกสารปลอม หรือทำเอกสารในลักษณะย้อนหลัง ขณะเดียวกันได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจปราบปรามยาเสพติด กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเห็นว่าเงินสินบนและเงินรางวัลมีความจำเป็นในการทำงานมาก โดยเฉพาะเงินสินบนที่ต้องจ่ายให้สายลับมักต้องการในทันทีที่ทำงานสำเร็จ บางครั้งต้องหาเงินอื่นมาสำรองจ่ายให้ก่อนซึ่งถ้าเป็นรายใหญ่ๆ ก็จะมีปัญหาว่าไม่สามารถนำเงินมาสำรองจ่ายก่อนได้ ส่วนเงินรางวัลนั้นก็เช่นกันและกำลังใจในการทำงานส่วนหนึ่งเพราะอย่างไรถึงแม้จะไม่มีเงินส่วนนี้โดยหน้าที่ความรับผิดชอบก็คงต้องทำแม้เป็นงานที่ยากลำบาก เสี่ยงอันตราย ก็ควรมีเงินรางวัลตอบแทนให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และที่สำคัญไม่ควรกำหนดเพดานเงินรางวัล เช่น กรณียาบ้ากำหนดเพดานเงินรางวัลไม่เกิน 200,000 บาท แต่ควรเบิกเงินรางวัลได้ตามความเป็นจริงจะสร้างแรงจูงใจในการทำงานแก่เจ้าหน้าที่มากขึ้น

5.2 พ.ร.บ.มาตรการฯ กรณีของ พ.ร.บ.มาตรการฯ ในชั้นนี้ได้สอบถามเจ้าหน้าที่ตำรวจป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เห็นว่าเงินสินบนและเงินรางวัลไม่ค่อยมีปัญหาในส่วนนี้สำหรับผู้ปฏิบัติเพราะได้น้อยจะได้กรณีที่มีการจับกุมคดียาเสพติดรายใหญ่พร้อมกับยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไปในคราวเดียวกัน เพราะหากดำเนินการภายหลังศาลมองว่าเป็นเรื่องของการสร้างพยานหลักฐานของเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ค่อยน่าเชื่อถือเงินสินบนและเงินรางวัลในส่วนนี้จึงไม่ค่อยได้รับเท่าไรจึงไม่มีปัญหา

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตำรวจกองการเงินที่ทำหน้าที่ด้านการตรวจสอบควบคุมงบประมาณของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เห็นว่าการจ่ายเงินสินบนให้แก่ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐยังจำเป็นต้องมี เพราะการจ่ายเงินสินบนเป็นแรงจูงใจให้กับประชาชนผู้แจ้งเบาะแสให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการทำงาน เพราะตำรวจไม่รู้ทุกเรื่อง บางเรื่องจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากประชาชนในการให้ข้อมูลข่าวสารโดยมีเงินค่าข่าวให้กับหน่วยสันติบาล ข่าวละ 10,000 บาท/ข่าว โดยทาง ตร. ได้ทำการตกลงกับกระทรวงการคลัง ส่วนหน่วยอื่นจะไม่มีเงินในส่วนนี้ นอกจากนี้ข่าวบางข่าวก็มีความสำคัญ หากให้ค่าตอบแทนที่ไม่เหมาะสมก็อาจเป็นช่องทางให้สายข่าวไปรับเงินจากองค์กรอาชญากรรมที่มีทุนสูงกว่าเป็นค่าปิดปากได้

ส่วนการจ่ายเงินรางวัลให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ก็ยังคงมีความจำเป็นเช่นกัน เพราะการจ่ายเงินรางวัลจะต้องพิจารณาเหตุผลในแต่ละเรื่องซึ่งมีเหตุผล ความจำเป็นไม่เหมือนกัน เป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง เสียสละ เสี่ยงภัยอันตราย หากไม่มีเงินส่วนนี้ก็อาจมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ความมุ่งมั่น ความบากบั่น ความเพียรพยายามในการทำงานก็อาจลดลงไปเพราะงานบางอย่างต้องเอาชีวิตเป็นเดิมพัน เสี่ยงความตายทุกวินาที หากไม่มีเงินในส่วนนี้บางครั้งก็อาจหลีกเลี่ยง หรือไม่ก็อาจไปรับเงินที่ผิดกฎหมายจากฝ่ายตรงข้ามได้ และกลายเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรอาชญากรรม เพราะมีรายได้มากกว่าที่จะเอาชีวิตเข้าไปเสี่ยงโดยไม่มีอะไรตอบแทน ประกอบกับเงินเดือนค่าตอบแทนข้าราชการตำรวจน้อยกว่าต่างประเทศมาก หากเปรียบเทียบกับภาระหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อสังคม แม้กับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไทยด้วยกันก็ยังคงแตกต่างกันมาก ไม่เหมาะสมกับความเป็นอยู่ตามจริง ทำให้เกิดช่องทางทุจริตหารายได้เพื่อมาเจือจุนครอบครัว และหากมีช่องทางตรงนี้ก็อาจเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ตำรวจอีกทางหนึ่งที่ไม่ต้องไปเสี่ยงกับการทุจริตถือว่าดีกว่าไม่มี การที่จะคิดว่าหากมีเงินรางวัลแล้วจะทำให้ตำรวจมุ่งจับเพื่อหวังเงินรางวัลนั้น ก็อาจมีบ้างแต่ไม่ใช่กับทุกคนเสมอไปอย่าไปเหมารวมว่าตำรวจทั้งหมดเป็นอย่างนั้น การจ่ายเงินรางวัลจึงเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานมากกว่า อย่าไปมองว่าจับมากได้มากจับน้อยได้น้อย หรือกลั่นแกล้งจับกุมเพราะผู้ถูกจับก็เป็นผู้กระทำผิดทั้งนั้น หากมีการติดสินบนแก่ตำรวจผู้จับกุม ถ้าไม่มีเงินรางวัลล่อใจก็อาจทำให้รับเงินสินบนและการบังคับใช้กฎหมายเบี่ยงเบนได้ ดังนั้น ประเด็นทุจริตหรือไม่ทุจริตนั้นอย่าเฝ้ามองที่ตัวบุคคลมากกว่า เพราะระบบคิดว่าดีอยู่แล้ว

สำหรับวิธีการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัล มีแนวทางปฏิบัติการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลยังไม่เป็นปัจจุบัน เพราะกฎหมายเก่ายังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเดิมอยู่ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย แต่ปัจจุบันขึ้นกับนายกรัฐมนตรี ตาม พ.ร.บ. สำนักงาน

ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 โดยกฎหมายฉบับเก่าๆ มิได้มีการแก้ไขให้สอดคล้องกัน นอกจากนี้ตาม บัญชีรายชื่อกฎหมายที่อนุญาตให้หักค่าปรับจากการกระทำผิดไว้เป็นเงินสินบน เงินรางวัล และ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามแนบท้ายประกาศกระทรวงการคลัง ลงวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547 และแก้ไขเพิ่มเติม จำนวน 132 ฉบับ มีปัญหาตรงที่กฎหมายแต่ละฉบับจะกำหนดให้หักเงิน ค่าปรับเป็นเงินสินบน เงินรางวัล และค่าใช้จ่ายฯ แตกต่างกัน กฎหมายบางฉบับมีกำหนดไว้ใน กฎหมาย เช่น พ.ร.บ. การพนัน พ.ศ. 2478 มาตรา 15 กำหนดว่ากรณีมีผู้นำจับผู้กระทำความผิดให้ พนักงานอัยการร้องขอต่อศาลให้จ่ายเงินสินบนแก่ผู้นำจับด้วยกึ่งหนึ่งของจำนวนเงินค่าปรับ มิได้ กำหนดเรื่องเงินรางวัลสำหรับผู้จับกุมแต่รายชื่อกฎหมายแนบท้ายประกาศกระทรวงการคลัง ฯ ลำดับที่ 24 กำหนดให้หักค่าปรับจากการกระทำผิดไว้เป็นเงินสินบน เงินรางวัล และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้ และผู้จับกุมมีสิทธิได้รับเงินรางวัลตามระเบียบกรมการปกครอง ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายเงินสินบนรางวัลและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน พ.ศ. 2548 ขณะที่ กฎหมายบางฉบับมิได้กำหนดเรื่องเงินสินบน เงินรางวัลและค่าใช้จ่ายฯ ไว้ในกฎหมาย แต่มีกำหนด ในแนบท้ายประกาศกระทรวงการคลังฯ การหักเงินก็เป็นไปตามระเบียบ นอกจากนี้มีกฎหมายบาง ฉบับที่ให้อำนาจเปรียบเทียบปรับในชั้นพนักงานสอบสวนและสามารถหักเงินค่าปรับได้ ตรงนี้ ตำรวจไม่สามารถควบคุมและตรวจสอบได้เพราะปริมาณคดีมีมากและเมื่อหักแล้วจ่ายเป็นเงิน สินบน เงินรางวัลและค่าใช้จ่ายฯ เป็นเท่าไรไม่สามารถตรวจสอบได้จึงอาจเป็นช่องว่างในการ ทุจริตของเจ้าหน้าที่ได้ นอกจากนี้ คดีที่มีการปรับในชั้นศาลก็มีความปัญหาในการแบ่งเงินรางวัลว่า หน่วยงานใดควรเป็นเจ้าของเงินค่าปรับ เมื่อไม่สามารถชี้หน่วยใดเป็นผู้รับผิดชอบ เงินค่าปรับใน ชั้นศาลทั้งหมดก็ตกเป็นของแผ่นดินโดยไม่อาจหักจ่ายเป็นเงินสินบน เงินรางวัลและค่าใช้จ่ายฯ ได้ เลย นอกจากนี้ยังมีกฎหมายอื่นๆ ที่มีระเบียบการหักเงินค่าปรับเป็นการเฉพาะ เช่น พ.ร.บ. จราจร พ.ศ. 2522 หรือ พ.ร.บ. การขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 ก็มีความแตกต่างกันไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ขึ้นอยู่กับเหตุผลแต่ละเรื่องในขณะนั้น

นอกจากนี้ยังเห็นว่าวิธีการจ่ายเงินสินบน และเงินรางวัลมีกฎหมายและระเบียบ รองรับอยู่แล้ว และการออกระเบียบนั้นมักมีการประชุมพิจารณาอย่างรอบครอบ ละเอียดถี่ถ้วน จากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วจึงไม่น่ามีปัญหา แต่ที่มีปัญหานั้นเกิดจากคนไม่ดีมากกว่า แม้ ระเบียบกฎหมายฯ จะดีเพียงไรถ้าคนไม่ดีปัญหาก็เกิด การออกระเบียบกฎหมายให้ครอบคลุมเพื่อ ปิดช่องโอกาสในการกระทำความผิดในทางปฏิบัติก็เป็นเรื่องยาก ขึ้นอยู่กับสำนึกของแต่ละบุคคล มากกว่า และในปัจจุบันมีปัญหาเรื่องเงินค่าปรับในชั้นศาลที่หาเจ้าของหน่วยงานไม่ได้ว่าหน่วยงาน ไหนเป็นเจ้าของเงินค่าปรับ กรณีที่มีการจับกุมร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่างๆ หลายหน่วย ทำให้ เงินตกค้างอยู่ที่ศาลเมื่อหาข้อยุติไม่ได้เงินค่าปรับก็ตกเป็นของแผ่นดินไปตามระเบียบ ขณะเดียวกัน

เงินค่าปรับในการเปรียบเทียบชั้นโรงพัก ก็ขาดการควบคุมตรวจสอบดูแลไม่ทั่วถึงทำให้เกิดช่องว่างการทุจริตได้โดนหักแล้วไม่นำส่งคลังเป็นต้น

สำหรับผลกระทบหากไม่มีเงินสินบนและเงินรางวัลเป็นแรงจูงใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ เห็นว่าก็คงไม่มีใครอยากจะทำเพราะเป็นงานที่ยากลำบาก ตรากดร้า และเสี่ยงอันตราย บางครั้งต้องไปทะเลาะกับชาวบ้านกว่าจะจับได้ หรือถูกร้องเรียน ยิ่งถ้าไม่มีแรงจูงใจในการทำงาน ก็ยังไม่สนใจ ปล่อยปละละเลย บ้านเมืองก็วุ่นวายสังคมก็ไร้ระเบียบ กฎเกณฑ์กติกา

ส่วนผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเองและบุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นว่ายังมีหน่วยงานบางหน่วยงาน (ไม่ขอเปิดเผยชื่อหน่วยงานและไม่ขอยืนยันเพียงแต่ได้ทราบมาอีกต่อหนึ่ง) ที่เกี่ยวข้องกับการทำเบิกเงินสินบนและเงินรางวัลจะขอส่วนแบ่งจากเงินค่าปรับในอัตราส่วนร้อยละ 20 โดยรับเป็นเงินสด ทั้งที่ขัดกับเจตนารมณ์ในการจ่ายที่มุ่งให้กับเจ้าหน้าที่ๆ ปฏิบัติงานจริงๆ ให้ได้รับเงินรางวัล ทำให้บางโรงพักจะต้องหาเงินสดมาสำรองจ่ายให้ก่อน หน่วยไหนที่หาไม่ได้ก็ไม่ทำเบิก หรือบางหน่วยก็เห็นว่าหากทำเบิกแล้วนำมาแบ่งกันได้กันคนจับได้ไม่เท่าไร ก็ไม่ทำเบิกเพราะไม่คุ้มค่าทำให้ผู้จับกุมเสียสิทธิประโยชน์อันพึงมีพึงได้ไป ส่วนหน่วยงานที่ขอส่วนแบ่งก็เป็นที่ทราบกันว่าเป็นหน่วยไหน แต่ก็ไม่มีใครกล้ายืนยันปัญหาการเบิกจ่ายจึงคาราคาซัง เมื่อไม่สามารถเบิกได้เงินค่าปรับก็ตกเป็นของแผ่นดินไป

ส่วนผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเห็นว่า ไม่น่าจะมีผลกระทบ เพราะผู้ถูกจับส่วนใหญ่เป็นผู้กระทำความผิดอยู่แล้วทั้งนั้น การยึดเยียดข้อหากล้นเกลี้ยงจับกุมจึงไม่น่าเชื่อว่าจะมี ส่วนที่มองว่าคนระดับต่างๆ เช่น พวกมอเตอร์ไซค์รับจ้าง รถสามล้อเครื่อง รถแท็กซี่ มักถูกจับบ่อยมากก็เพราะมีจำนวนมาก กระทำผิดมาก จึงถูกเห็นจับกุมมากไม่ได้มีการกลั่นเกลี้ยงแต่อย่างใด ถ้าไม่ทำผิดตำรวจก็คงไม่จับ บางครั้งก็เป็นนโยบายสำคัญของราชการที่จำเป็นต้องกระทำ หากไม่กระทำ หรือปล่อยปละละเลยก็จะเกิดผลเสียต่อสังคม สิ่งแวดล้อมตำรวจก็ต้องทำเพื่อสนองนโยบายแต่ไม่ได้มีการกลั่นเกลี้ยงหรือมุ่งจับเพื่อหวังเงินรางวัลอย่างเดียว

และเห็นว่าการทุจริตและประพฤติมิชอบเงินสินบนและเงินรางวัล เป็นเรื่องของคนมากกว่าระบบ กล่าวคือ ถ้าคนไม่ดีคิดจะทุจริตต่อให้มีระเบียบ กฎหมายออกมาได้อย่างไรมันก็มักหาช่องกระทำผิดได้เสมอ ซึ่งในส่วนของกองการเงินฯ ก็พยายามจะออกระเบียบให้รัดกุมและพยายามศึกษาปรับปรุงเพื่อลดช่องว่างการทุจริตอยู่ตลอดเวลา แต่ก็ไม่ร้อยเปอร์เซ็นต์

ในเรื่องการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลของไทยนั้น ขออย่าได้นำไปเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพราะของต่างประเทศมีอะไรหลายอย่างไม่เหมือนของไทย คนต่างประเทศมีวินัยสูง ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ค่าตอบแทนของตำรวจที่สูงกว่าของไทยมาก วัฒนธรรมบ้านเราก็น่าจะไม่เหมือนของต่างประเทศจะนำมาใช้กับประเทศไทยก็คงไม่เหมาะสมนัก เป็นเหตุผลเฉพาะเรื่อง

และผ่านการพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วนแล้ว ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากคนมากกว่าที่มีคนไม่ดี เพียงไม่กี่คนแต่ทำให้ชื่อเสียงคนส่วนใหญ่เสียหาย

กล่าวโดยสรุป กฎหมายทั้ง 132 ฉบับ ที่เกี่ยวข้องกับเงินสินบนของประชาชน และเงินรางวัลของเจ้าหน้าที่รัฐมีความแตกต่างกันหลายประการ ทำให้ขาดความเสมอภาค เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานเดียวกัน และยังเป็นการสร้างพฤติกรรมบิดเบือนจากสิ่งไม่ควรกระทำ (Moral Hazard) โดยมีผลประโยชน์แอบแฝง นอกจากนี้ยังอาจเข้าข่ายการทุจริตประพฤติดมิชอบได้ในความหมายอย่างกว้าง ทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดความบริสุทธิ์เป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่อาศัยช่องว่างของระเบียบกฎเกณฑ์ของทางราชการสร้างความชอบธรรมในการสร้างรายได้ หาผลประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งที่ชอบและไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันอาจเป็นที่ครหาแก่ประชาชนหรือระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐด้วยกัน ทำให้ภาพลักษณ์ขององค์กรมัวหมอง เสื่อมเสียชื่อเสียง เกิดความลำเอียง ขาดความเสมอภาคและยุติธรรม นอกจากนี้กฎหมายดังกล่าวยังขาดมาตรฐานเดียวกันในเรื่องของอัตรา สัดส่วนการเบิกจ่ายให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งยังเป็นช่องทางให้กับผู้บังคับบัญชาแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างวัฒนธรรมรอง (Sub-Culture) ให้กับองค์กรในลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทนหรือ “ลูกน้องดูแลนาย” ดังนั้น เพื่อให้เกิดความรอบครอบและรัดกุม จึงเห็นควรศึกษา วิเคราะห์ ทบทวนกฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือข้อบังคับเกี่ยวกับเงินรางวัลและเงินสินบนตามกฎหมายที่มีอยู่ทั้งหมดถึงสภาพปัญหา ผลได้-เสียในทุกๆด้าน เพื่อเป็นข้อมูลให้กับทางราชการนำไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป